

14.09.2023

Către CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A ROMÂNIEI,

Stimate Domnule Președinte,

Subsemnații, președinți ai curților de apel din România, în calitate noastră de AMICI CURIAE, formulăm prezentul

MEMORIU

prin care înțelegem să combatem toate motivele invocate de Grupul parlamentar al Uniunii Salvați România și de deputați neafiliați (obiect al controlului de constituționalitate *a priori*) în sesizarea acestora formulată în vederea exercitării controlului de constituționalitate, înainte de promulgare, asupra Legii referitoare la statutul asistentului judecătorului (PL-x nr. 231/202).

Scopul nostru este de a susține conformitatea legală și constituțională a acestui statut și de a aborda criticile aduse de cei care pun la îndoială fundamentarea sa constituțională.

Fiind direct implicați în colaborarea cu asistenții judecătorilor, suntem în măsură să aducem argumente solide în favoarea legalității și constituționalității acestui statut. Având în vedere experiența noastră practică și interacțiunile strânse cu asistenții judecătorilor, suntem convinși că această categorie profesională aduce multiple avantaje și contribuie la optimizarea procesului judiciar.

Prin prezentarea punctelor noastre de vedere, ne propunem să sprijinim în mod obiectiv

Statutul asistentului judecătorului și să contracărăm criticile de neconstituționalitate aduse de autorii sesizării. Considerăm că este esențial să evidențiem beneficiile și necesitatea acestei

instituții, oferind o perspectivă relevantă și informații concrete în susținerea conformității constituționale și validității acestui statut.

I. Legea referitoare la statutul asistentului judecătorului (PL-x nr.231/202) respectă garanțiile prevăzute de art. 124 și art. 126 din Constituție și art. 6 din Convenția (europeană) pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale:

Reglementarea categoriei profesionale a asistentului judecătorului este stabilită de către legiuitor prin intermediul articolului 150 din Legea 304/2022 privind organizarea judiciară. Prin Decizia nr. 500/2022 (pct. 191), Curtea Constituțională a României a confirmat introducerea legală a categoriei profesionale a asistentului judecătorului în sistemul judiciar și a subliniat că această reglementare necesită o lege specială separată pentru a defini atribuțiile, drepturile și obligațiile asistenților judecătorului.

Legea referitoare la statutul asistentului judecătorului (PL-x nr. 231/202) a stabilit atribuțiile, drepturile și obligațiile asistenților judecătorului.

Argumentația din sesizarea ce formează obiectul doarului numărul 1703AI/28.06.2023 se concentrează, în principal, pe faptul că prevederile contravin dispozițiilor constituționale legate de înfăptuirea justiției și independența judecătorilor. Aceasta subliniază că judecătorii au rolul principal în realizarea justiției și că nicio persoană din afara magistraturii nu ar trebui să influențeze activitatea de judecată. Atribuțiile asistenților judecătorului sunt considerate că interferează semnificativ cu activitatea de judecată, afectând legitimitatea hotărârilor judecătorești. Argumentația mai evidențiază că prevederile care permit asistentului judecătorului să redacteze proiectul hotărârii și să examineze obiecțiile și incidentele juridice ridicate de părți contravin principiilor constituționale și standardelor internaționale referitoare la accesul la justiție, un proces echitabil și o instanță independentă și imparțială.

Argumentația din sesizare mai susține că actele realizate de alte persoane decât judecătorii ar trebui să fie clar identificate și comunicate părților implicate în proces, astfel încât să poată evalua în ce măsură acestea influențează hotărârea finală. Autorii sesizării de neconstituționalitate consideră că lipsa supunerii asistenților de judecător acelorași reguli privind incompatibilitățile și recuzarea, precum și faptul că nu sunt cunoscuți de către părți ridică îndoieli referitoare la legitimitatea hotărârilor judecătorești.

Pentru următoarele considerații susținem că Legea referitoare la statutul asistentului

judecătorului (PL-x nr.231/202) respectă dispozițiile constituționale referitoare la înfăptuirea justiției și independența judecătorilor:

Dispozițiile constituționale invocate de autorii sesizării consacră rolul central al judecătorului în realizarea justiției, ca unic purtător al puterii judecătorești și garantează independența acestuia în exercitarea atribuțiilor sale judiciare.

Articolul 124 din Constituție consacră principiul fundamental conform căruia puterea judecătorească este încredințată judecătorilor. Acest lucru implică faptul că judecătorii sunt singurii responsabili de pronunțarea hotărârilor și de administrarea justiției. Asistenții judecătorilor, în schimb, își desfășoară activitatea în cadrul unei funcții de sprijin și de asistență pentru judecători.

Articolul 126 din Constituție, ce poartă asupra inamovibilității și independenței judecătorilor, consolidează această distincție și garantează că judecătorii vor acționa în mod liber și imparțial în exercitarea atribuțiilor lor.

Activitatea asistenților judecătorilor, astfel cum este reglementată prin legea suspusă controlului *a priori* de constituționalitate, nu intră în spațiul legitim de exercitare a puterii judecătorești, chiar dacă aceștia sunt implicați în exercițiul funcției judiciare, fiind respectate dispozițiile constituționale în acest sens.

Statutul asistentului judecătorului este în acord cu Avizul CCJE numărul 22 (2019) privind Rolul asistentului judiciar care, prin dispozițiile art. 19 relevă că: *„Rolul asistentului judiciar decurge din rolul judecătorului. Asistenții judiciari trebuie să îi sprijine pe judecători în îndeplinirea rolului lor, iar nu să îi înlocuiască. Indiferent care le sunt atribuțiile, ei trebuie să fie supravegheați de judecătorul sau de judecătorii care rămân responsabili de luarea deciziilor sub toate aspectele. Cu toate acestea, prin suportul acordat judecătorilor în procesul decizional, asistenții judiciari sunt implicați în exercițiul unor funcții judiciare. De aceea, ei trebuie să îndeplinească cele mai înalte standarde profesionale și etice pentru ca publicul să aibă o mare încredere în instituțiile judiciare.”*

Prin atribuțiile reglementate de lege asistenților judecătorilor, aceștia sprijină activitatea judecătorilor în procesul de administrare a justiției, dar nu au autoritatea de a lua decizii judiciare sau de a exercita puterea judecătorească independentă. Prin aceasta, se asigură că judecătorii rămân în centrul sistemului judiciar și că pot lua decizii în mod imparțial și în conformitate cu legea.

Asistenții judecătorilor, prin activitatea de sprijin pe care o realizează, nu încalcă

această independență. Ei sunt angajați ai Consiliului Superior al Magistraturii și își desfășoară activitatea sub autoritatea și supervizarea judecătorului. Colaborarea între judecător și asistent la redactarea deciziilor și hotărârilor judecătorești are drept scop asigurarea coerenței și calității acestora, dar întotdeauna decizia finală, coordonarea conținutului și semnarea hotărârii aparțin exclusiv judecătorului care, prin semnătură, atestă că îi aparține, exclusiv, conținutul integral al acesteia. Astfel, asistentul nu are puterea de a influența deciziile judecătorului sau de a exercita autoritatea judecătorească independentă.

Statutul asistentului judecătorului confirmă respectarea dispozițiilor constituționale ale articolului 124 și 126 din Constituție, garantând că independența judecătorului rămâne intactă și că puterea judecătorească este exercitată numai de către judecători. Aceasta asigură imparțialitatea, integritatea și credibilitatea sistemului judiciar în fața părților implicate într-un proces și a opiniei publice.

Contrar alegațiilor din sesizarea de neconstituționalitate, susținem că individualizarea atribuțiilor asistentului judecătorului prin intermediul art. 40 alin. (2) din lege aduce transparență și coerență în desfășurarea procesului judiciar, clarificând responsabilitățile și prevenind confuziile sau ambiguitățile legate de rolul asistentului în sistemul judiciar, în conformitate cu principiile fundamentale ale dreptului. Părțile implicate într-un proces judiciar și publicul, în general, pot înțelege mai bine rolul și responsabilitățile asistentului, ceea ce duce la creșterea încrederii în sistemul judiciar.

Implicarea asistentului judecătorului în redactarea proiectelor de hotărâri judecătorești sau alte acte procedurale nu afectează validitatea hotărârii judecătorești, criteriile de legitimitate ale hotărârii judecătorești fiind stabilite în art. 6 CEDO și evidențiate în art. 18 din Avizul CCJE nr. 22 (2019) Rolul asistentului judiciar.

Sfera actelor ce cad în sarcina asistentului este determinată normativ în așa fel încât să excludă orice ingerință în procesul deliberativ, fiind subsumată, mai degrabă, noțiunii de activitate administrativă cu componentă intelectuală, adaptată specificității domeniului juridic și care se concretizează, de regulă, prin: activități de documentare, identificare și prezentare a practicii judiciare relevante, sinteză a problemelor de fapt și de drept care se invocă în cauze (asupra cărora va purta, ulterior, atributul exclusiv al judecătorului de soluționare), redactarea unui proiect de motivare a hotărârii judecătorești și expunerea detaliată a argumentelor ce au stat la baza soluției adoptate de magistrat, după ce acesta îi trasează asistentului aspectele care sunt de punctat și coordonatele considerentelor.

Împrejurarea că actele realizate de asistent nu sunt identificate clar și aduse la cunoștința părților nu aduce atingere independenței și imparțialității judecătorului, nici dreptului părților la un proces echitabil, câtă vreme asistentul își desfășoară întreaga activitate sub autoritatea și supravegherea judecătorului. Magistratului îi incumbă responsabilitatea de a se asigura că procesul se desfășoară într-un mod corect și echitabil, fiind cel care deține controlul exclusiv asupra actelor și deciziilor luate, inclusiv asupra conținutului hotărârii finale, a cărei corectitudine și-o asumă prin semnare. În plus, câtă vreme asistentului de magistrat nu i se conferă prin lege atribut redacțional în nume personal a actelor ce intră în circuitul judiciar, apare ca fiind redundant să se comunice părților din dosar care sunt contribuțiile concrete ale acestei categorii de personal auxiliar.

De asemenea, faptul că asistenții judecătorilor nu sunt supuși regimului incompatibilităților, nu pot fi recuzați și nu sunt cunoscuți de către părți, nu sunt împrejurări de natură a crea suspiciuni cu privire la legitimitatea hotărârii judecătorești.

În ceea ce privește regimul incompatibilităților și recuzărilor, acesta se aplică în mod specific judecătorilor în virtutea independenței și imparțialității lor în luarea deciziilor judiciare. Cazurile de incompatibilitate, abținere și recuzare sunt prevăzute în legea specială și se aplică judecătorilor în vederea asigurării unui proces echitabil și al menținerii integrității și independenței judiciare. Asistenții judecătorilor, deși își desfășoară activitatea în sprijinul judecătorilor, nu exercită în mod direct puterea judecătorească și, prin urmare, nu se află în situația de a putea fi considerați incompatibili, de fi recuzați ori de a se abține.

Legitimitatea hotărârilor judecătorești este determinată în primul rând de respectarea legii și a procedurilor judiciare, de analiza temeinică a probelor și a argumentelor prezentate în cadrul procesului, precum și de aplicarea corectă a normelor juridice relevante. Or, în calitatea sa de autoritate judiciară independentă, judecătorului îi revine responsabilitatea totală de a fundamenta și de a emite hotărâri judiciare în conformitate cu aceste principii și standarde.

Prin sarcinile stabilite pentru asistenți, judecătorii sunt sprijiniți la realizarea unora dintre activitățile conexe procesului decizional, prealabile sau ulterioare acestuia, fiind ajutați prin documentare, prin identificarea de către asistenți a diverselor opinii doctrinare sau a curentelor jurisprudențiale, permițându-li-se astfel să se concentreze asupra aspectelor conceptuale ale procesului judiciar, în scopul final de gestionare eficientă și corectă a cauzelor instrumentate. Astfel, munca judecătorilor devine mai eficientă și se poate acorda o atenție sporită cauzelor cu o complexitate ridicată, care necesită o analiză detaliată. Alocarea

resurselor suplimentare de timp câștigate prin aportul adus de asistentul de magistrat contribuie la îmbunătățirea calității actului de justiție în astfel de cauze și la asigurarea îmfăptuirii justiției într-un termen prescurtat, corespunzător cerinței de rezonabilitate.

Or, utilitatea acestui model de lucru a fost deja confirmată la nivelul Înaltei Curți de Casație și Justiție și al Curții Constituționale a României, prin funcționarea magistratului asistent, ale cărui atribuții prezintă aspecte de similaritate cu cele atribuite asistentului de judecător, având rol de personal suport, menit să sprijine activitatea judecătorilor.

De altfel, prin Decizia nr. 3 din 31 ianuarie 2023, Curtea Constituțională a României a menținut punctul de vedere exprimat constant în anii anteriori, referitor la instituția asistenților judiciari ce funcționează în cadrul instanțelor judecătorești, stipulând că aceștia „nu au un rol formal în soluționarea cauzelor, iar faptul că participă în completele de judecată care soluționează conflictele de muncă, fără vot deliberativ, nu contravine prevederilor constituționale [...] întrucât reglementarea criticată, potrivit căreia asistenții judiciari participă la deliberări doar cu vot consultativ, a fost impusă ca efect general obligatoriu al Deciziei Curții Constituționale nr. 322 din 20 noiembrie 2001.”

Reținând că, în cazul asistenților judiciari, s-a apreciat că atribuțiile acestora respectă întru totul jaloanele de constituționalitate, în condițiile în care fac parte din completele de judecată și au drept de vot consultativ, opinăm că, *a fortiori*, în privința asistenților de judecător, ce nu participă în complet și nu dispun de prerogativa vreunui tip de vot în procesul de deliberare, constituționalitatea este pe deplin respectată.

II. Legea referitoare la statutul asistentului judecătorului (PL-x nr.231/202) respectă dispozițiile art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție sub aspectul clarității, preciziei și previzibilității normei juridice în sensul reținut în jurisprudența Curții Constituționale,¹ pentru următoarele considerente:

¹ Curtea Constituțională a statuat în jurisprudența sa (de exemplu, prin Decizia nr. 1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 53 din 23 ianuarie 2012, Partea I) că, de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de precis și clar pentru a putea fi aplicat; astfel, formularea cu o precizie suficientă a actului normativ permite persoanelor interesate – care pot apela, la nevoie, la sfatul unui specialist – să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, poate să fie dificil să se redacteze legi de o precizie totală și o anumită suplețe poate chiar să se dovedească de dorit, suplețe care nu trebuie să afecteze însă previzibilitatea legii (a se vedea în acest sens Decizia Curții Constituționale nr. 903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 584

Autorii sesizării invocă faptul că legea încalcă dispozițiile art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, întrucât contravine principiului securității juridice și principiului statului de drept și că, prin lipsa sa de claritate și previzibilitate, legea lasă numeroase lacune și spații de interpretare în ceea ce privește termenii, atribuțiile și puterile conferite asistentului judiciar. Invocă, de asemenea, faptul că avizul emis de Consiliul Economic și Social subliniază preocupările referitoare la impactul și eficiența propunerii legislative privind statutul asistentului, accentuând necesitatea protejării garanțiilor de imparțialitate și de independență ale judecătorului și identificarea unor soluții alternative pentru gestionarea volumului de dosare, în afara creării unei noi categorii de personal.

Considerăm că dispozițiile legale criticate sunt constituționale, întrunind exigențele de claritate, precizie și previzibilitate ale legii.

Reținând că prin art. 150 din Legea numărul 304/2022 a fost introdusă în dreptul român instituția juridică a asistentului de judecător, prevăzându-se în termeni expresi posibilitatea

funcționării acestora în cadrul curților de apel, tribunalelor, tribunalelor specializate și judecătoriilor, opinăm că predictibilitatea acestui act normativ este asigurată tocmai prin adoptarea și publicarea Legii privind statutul asistentului de judecător, care vine în dezvoltarea

Legii privind organizarea judiciară, reglementând rolul, cerințele și atribuțiile acestei noi categorii profesionale.

Deși poate fi apreciat că există doar o enumerare a atribuțiilor asistenților judecătorului în lege, aceasta nu înseamnă că statutul și atribuțiile lor nu sunt clar și precis definite. Prin legea organică ce reglementează statutul asistentului judecătorului se furnizează o bază generală pentru atribuțiile asistenților, iar detaliile suplimentare pot fi specificate în Regulamentul intern de organizare al instanțelor judecătorești, regulament care va oferi surplus de claritate cu privire la responsabilitățile și activitățile acestora², așa cum se întâmplă și în cazul personalului auxiliar de specialitate.

din 17 august 2010, Partea I și Decizia Curții Constituționale nr. 743 din 2 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 579 din 16 august 2011, Partea I).

² Prin Decizia nr. 71 din 9 februarie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 539 din 25 mai 2021, Partea I, paragraful 30 și prin Decizia nr. 758 din 9 noiembrie 2021, publicată în Monitorul Oficial al

Având în vedere că, datorită caracterului de generalitate a legilor, redactarea acestora nu poate avea o precizie absolută, cerința de previzibilitate a normei se poate complini prin acte normative secundare legii.

Potrivit practicilor normative constituite, reglementarea detaliată a sarcinilor ce revin asistenților va face obiectul unor acte normative viitoare, de rang inferior legii, sens în care se va proceda similar demersului urmat în cazul altor categorii profesionale care participă la procesul judiciar.

Cât privește critica privind transparența Legii referitoare la statutul asistentului de judecător, din perspectiva modului în care au fost redate atribuțiile acestora, apreciem că actul normativ prezintă o claritate net superioară Legii numărul 567/2004 prin care s-au stabilit, la nivel generic, mult mai evaziv, drepturile și îndatoririle personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea și al personalului care funcționează în cadrul Institutului Național de Expertize Criminalistice, așa cum s-a arătat și anterior.

În ceea ce privește alegația referitoare la preocupările referitoare la impactul și eficiența propunerii legislative exprimate de Consiliul Economic și Social prin avizul emis în procedura de adoptare a legii, susținem că nu sunt chestiuni care afectează constituționalitatea legii.

Pe de o parte, potrivit Legii numărul 24/2000, avizele emise în faza de elaborare a unui proiect de act normativ au rolul de a oferi opinii și recomandări, având o natură consultativă, asigurând transparența și participarea în procesul legislativ. Ele nu sunt obligatorii și nu impun adoptarea anumitor prevederi sau modificări în lege. Decizia finală asupra conținutului și adoptării legii revine autorității legislative. Pe de altă parte, nu există reglementare legală potrivit căreia avizele emise în faza de elaborare a unui proiect de lege să fie valorificate la verificarea constituționalității legii. Controlul de constituționalitate se

României, nr.43 din 14 ianuarie 2022, Partea I, paragraful 17, Curtea a arătat că „*ori de câte ori o lege nu reglementează o anumită procedură de aducere la îndeplinire a unei măsuri/finalități prevăzute prin lege, revine actului administrativ normativ să o reglementeze, fără ca un asemenea procedeu să poată fi echivalat cu o adăugare la lege*”.

axează pe examinarea textului și conținutului legii în sine, în raport cu prevederile constituționale.

În ceea ce privește preocupările exprimate de autorii sesizării cu privire la afectarea principiului colegialității, susținem că sunt nefondate din perspectiva neconstituționalității.

Asistenții judecătorului nu participă la deliberare și nu intervin în procesul de luare a deciziilor judecătorilor. Activitatea asistenților aduce o valoare adăugată acestui proces, care aparține exclusiv judecătorului, prin contribuția lor în ceea ce privește cercetarea și documentarea cazurilor, pregătirea materialelor relevante și redactarea proiectelor de hotărâri.

Prin sprijinul asistenților, judecătorii sunt mai bine informați și pregătiți pentru a lua decizii fundamentate, cel puțin din perspectiva timpului câștigat de aceștia, care nu mai realizează activități pentru care sunt supracalificați (cu titlu de exemplu: căutări jurisprudențiale, tehnoredactarea documentelor e.t.c.). Deciziile finale rămân, însă, în mâinile judecătorilor, care au responsabilitatea exclusivă de a examina, revizui și adopta hotărârile judiciare. Asistenții judecătorului desfășoară activități exclusiv sub coordonarea și supervizarea judecătorilor și nu pot lua decizii în numele acestora. Prin Regulamentul intern pot fi stabilite mecanisme de control și de verificare pentru a asigura că activitatea asistenților este în concordanță cu principiile legale și procesuale.

A admite că asistentul s-ar putea angrena în stabilirea soluției date în cauză sau că ar imixtiona în activitatea magistratului reprezintă o concluzie în mod evident paradoxală, dat fiind că o atare faptă este prevăzută, la art. 43 lit. h) din Statut, ca abatere disciplinară.

Supoziția că, acționând cu rea-credință sau din neglijență, asistentul ar putea influența negativ actul deliberativ al judecătorului, prin anumite omisiuni, denaturări sau trunchieri ale materialului cauzei, nu poate fi primită ca o critică specifică profesiei de asistent, întrucât îndeplinirea necorespunzătoare a atribuțiilor de serviciu a oricărei categorii profesionale implicate în procesul judiciar poate impieta grav asupra înfăptuirii corecte a actului de justiție.

Prin urmare, considerăm că argumentele prezentate de autorii sesizării referitor la Legea privind statutul asistentului judecătorului (PL-x nr.231/202) reprezintă mai degrabă motive de oportunitate sau de eficiență decât motive de neconstituționalitate.

14 iulie 2023

Cu deosebită considerație,

AMICI CURIAE

Nr.	Prenume, nume, magistrat	Semnătură
1.	Jud. OANA MARIA PETRAȘCU, președinte al Curții de Apel Alba Iulia	
2.	Jud. LOREDANA LENUȚA ALBESCU, președinte al Curții de Apel Bacău	
3.	Jud. MIHAELA DARABANĂ, președinte al Curții de Apel Brașov	
4.	Jud. LIANA ARSENIE, președinte al Curții de Apel București	
5.	Jud. DANA CRISTINA GÂRBOVAN, președinte al Curții de Apel Cluj	
6.	Jud. ALINA GABRIELA JURUBIȚĂ, președinte al Curții de Apel Constanța	
7.	Jud. PETRE VALENTIN BĂDIȚĂ, președinte al Curții Militare de Apel	
8.	Jud. ADRIAN GLUGĂ, președinte al Curții de Apel Craiova	
9.	Jud. COSMIN RĂZVAN MIHĂILĂ, președinte al Curții de Apel Galați	
10.	Jud. MIHAELA-DIANA CHEPTENE-MICU, președinte al Curții de Apel Iași	
11.	Jud. LAURA SIMONA BĂICAN, președinte al Curții de Apel Oradea	
12.	Jud. RALUCA EMILIA TRANDAFIR, președinte al Curții de Apel Pitești	
13.	Jud. PAUL MIHAIL FRĂȚILESCU, președinte al Curții de Apel Ploiești	
14.	Jud. TITIANA ILIEȘ, președinte al Curții de Apel Suceava	
15.	Jud. ANDREEA CIUCĂ, președinte al Curții de Apel Târgu-Mureș	

16.	Jud. MIRCEA CREȚU, președinte al Curții de Apel Timișoara	
-----	--	--

WWW.LUMEAJUSTITIEI.RO